

Tiltaksstrategi for skogbruket i Hallingdal: 2008-2011

Vedteke i Gol kommunestyre 1. april 2008, sak 36/08.

1. Innledning

Fra og med år 2004 har kommunene selv fordelt offentlige midler til jord- og skogbruk. Denne ordningen er hjemlet i forskrift fastsatt av Landbruksdepartementet 4. februar 2004 nr. 447. Etter § 3 er det kommunens oppgave å fastsette overordnede retningslinjer for prioritering av søknader. Det bemerkes spesielt at retningslinjene skal utarbeides i dialog med Fylkesmannen og næringsorganisasjonene i skogbruket lokalt. Dette gjelder midler for nærings- og miljøtiltak i skogbruket samt til skogbruksplanlegging.

Det er flerårige tiltaksstrategier som skal denne grunnlag for regional fordeling av tilskuddsmidlene. Siden 2004 har Hallingdal hatt felles 4-årig tiltaksstrategi for skogbruk. Denne ble vedtatt i den enkelte kommune, og har fungert som styringsdokument for fordeling av tilskuddsmidler lokalt. Erfaringene fra dette arbeidet har så langt vært svært positive.

Dette dokumentet er et forslag til en ny 4-årig tiltaksstrategi utarbeidet av HallingSkog. HallingSkog mener det er både riktig og viktig å utvikle stabile rammebetingelser for det lokale skogbruket, samt at skogeier skal få samme rammebetingelser uansett bosted. HallingSkog har følgende sammensetning:

- Hallingdal Skogeierlag v/ Torleiv Dengerud (leder), Oddmund Mikkelsen, Sissel Barskrind, Herbrand Jegleim, Inger Hulbak, Kristian Høva og Steinar Steinarsson Jr.
- Viken Skogeierforening v/ skogbruksleder Ole Johnny Stavn (Nes og Flå), Anders Bergan (Gol, Hemsedal, Ål og Høl)
- Flå kommune v/ skogbrukssjef Ola Akervold
- Nes kommune v/ skogbrukssjef Jon Andreas Ask
- Gol og Hemsedal kommuner v/ skogbrukssjef Petter Owesen
- Ål og Høl kommuner v/ skogbrukssjef Helge Torsgard
- Fylkesmannens landbruksavdeling v/ seniorrådgiver Helge Nordby
- Magne Akervold er leder av styringsgruppen og Gudbrand Gulsvik har ansvar for daglig drift

Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket har som formål at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket. Områdene som hjemler tilskudd er følgende

- Skogkultur
- Miljøtiltak i skog
- Skogsdrift med taubane og hest
- Prosjekt for å utvikle skogbruket lokalt/regionalt

Det vises til forskriften for mer detaljer om bruk.

2. Hovedtrekk for skogbruket i Hallingdal

Siden 1999 har det pågått et aktivitetsprosjekt i Hallingdal (HallingSkog) for å øke skogbruksaktiviteten med hensyn på hogst av tømmer, planting av skog, markberedning og ungsogpleie. Resultatene fra prosjektet har vært positive, og aktiviteten har økt innen tynning, sluttavvirkning, ungsogpleie og markberedning. Avvirkningen i Hallingdal har ligget opp mot 150.000 kubikkmeter årlig. Et nivå som er bærekraftig, og hvor en eventuell økning i kvantum bør komme fra økt volum fra tynning eller mer hogst av overmoden skog.

Når det gjelder planting har aktiviteten på dette området vært for lav i forhold til antatt behov. Dette er ikke særegent fenomen for Hallingdal, men en trend for hele landet. Da den forrige strategien ble utarbeidet var det etter forskriften forbudt å bevilge tilskudd til planting. Dette ble endret med ny statsråd etter valget i 2005. Økt fokus på foryngelse og planting bør derfor prioriteres i ny strategi.

3. Historiske utbetalinger av tilskudd til skog i Hallingdal

Tabellen under viser historisk totalkostnad for ungsogpleie og markberedning i Hallingdal. Tallene er årlig gjennomsnitt for perioden 2004-2006. For tabellen utgjør tilskuddet om lag 38% av forbruket til skogkultur. Som et gjennomsnitt utgjør dette om lag kroner 327.000,- årlig. Prosentkolonnene refererer til utbetalt tilskudd i den enkelte kommune i prosent av fylkets totale bruk av tilskuddsmidler på skogkultur.

Tabell 3: Gjennomsnittlig kostnad og utbetaling av tilskudd for skogkultur i Hallingdal perioden 2004-2006, samt andel av fylkets totale bevilgning på skogkultur.

	Gj. kostnad 2004-06	Gj. tilskudd 2004-06	%-del av fylkets bevilgning
Flå	206 934	81 667	3,0 %
Nes	177 927	82 367	3,0 %
Gol	198 691	57 117	2,1 %
Hemsedal	110 135	40 633	1,5 %
Ål	142 477	57 550	2,1 %
Hol	16 211	7 717	0,3 %
Sum	852 375	327 050	12,1 %

Erfaringene så langt tilsier at tilskudd er viktig for å opprettholde aktiviteten på de langsiktige investeringene. I 2007 har det blitt innført endringer i skogfondsordningen. Tidligere var den skattefrie andelen av skogfondet 60%. Denne er nå økt til 85%, samt at bruksområdene er betydelig utvidet.

Virkingen av skogavgift med skattefordel vil kunne regnes som et tilskudd. Effekten varierer med skattesats og størrelse på eventuelt statstilskudd. Dette er vist i tabell 4.

Tabell 4: Tilskuddseffekt i % før skatt, skattefri andel 85%

Statstilskudd	Marginal skattesats		
	28%	35,8%	47,8%
0%	33	47	78
20%	46	58	82
40%	60	68	87

Alle investeringer i skogbruket kan utgiftsføres direkte. Dette reduserer egenandelen til skogeier betydelig. Tabell 5 viser at skogeiers egenandel etter skatt varierer ved marginal skattesats og tilskuddprosent.

Tabell 5: Skogeiers egenandel etter skatt ved 85% skattefordel og statstilskudd.

Statstilskudd	Marginal skattesats		
	28%	35,8%	47,8%
0%	48	34	12
20%	39	27	9
40%	29	20	7

Etter omlegging av skogfondsordningen er det meningen at en større andel av investeringene skal finansieres av skogfond. I tider med lave tømmerpriser utgjør avsetning til skogfond en forholdsvis større andel av tømmerstokken for å opprettholde kjøpekraften. Direkte tilskudd vil derfor være med å gjøre langsiktige investeringer mer interessante for skogeier.

Tiltak som skogfond med skattefordel kan brukes til:

Med skattefordel:

- Foryngelse og etablering av skog, herunder felt for juletrær og pyntegrønt
- Kvaliets- og produksjonsfremmende tiltak (unntatt juletrær og pyntegrønt): ungskogpleie, underskudd ved førstegangstynning, stammekvisting, gjødsling og grøfterensk
- Opprustning og nyanlegg av skogsveger
- Vedlikehold av skogsbilveger
- Alternative avvirkningsfremmende investeringer i områder hvor det er fastsatt restriktive forskrifter eller betingelser for bygging av skogsveger
- Skogbruksplanlegging m/ miljøregistreringer
- Utgifter til skogforsikringspremier, kursmateriell og grensemerking
- Investeringer i bioenergitiltak
- Forsikring mot stormskader og brann på skog
- Kompetansehevende tiltak knyttet til miljöhensyn, skoetablering og skogproduksjon, samt verdiskaping i tilknytning til trebaserte produkt

4. utfordringer og mål for skogbruket i Hallingdal

Erfaringer fra prosjekt HallingSkog, samt oversiktsplanene for den enkelte kommune danner grunnlaget for målsettingene i tabell 6.

Tabell 6: Aktivitetsmål for skogbruket i den enkelte kommune.

Tiltak	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol	Sum
Planting	150 000	150 000	150 000	30 000	100 000	35 000	615 000
Ungskogpleie (daa/år)	1 500	2 000	1 500	200	700	300	6 200
Tynning (m ³ /år)	7 000	4 500	3 000	500	2 000	1 000	18 000
Markberedning (daa/år)	500	1 000	600	200	300	200	2 800

Planting

Plantingen i Hallingdal er redusert med over 70% de siste 5 åra. Størst er tilbakegangen i Gol og Ål.

Tabell 7: Planting i Hallingdal 2001-2006.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Flå	185.855	174.735	49.710	156.650	75.400	65.800
Nes	145.925	96.880	23.400	73.645	72.800	69.350
Gol	288.375	134.720	48.845	66.956	60.600	28.850
Hemsedal	37.670	32.150	29.250	17.900	21.700	12.200
Ål	63.531	127.730	38.425	72.300	29.100	13.030
Hol	16.100	59.900	20.650	11.100	4.770	11.570
SUM	739.457	628.117	212.283	400.555	266.375	202.806

Den samme trenden finner vi i resten av landet. I samme periode har den totale avvirkingen vært relativt stabil i Hallingdal, noe som på ingen måte skulle forsvare en nedgang i plantetallet. Det har derfor bygget seg opp et stort etterslep på planteaktiviteten som vil få langsiktige konsekvenser for skogeiendommene og den totale ressursstasjonen i skogen om det ikke gjøres grep relativt raskt. På mange marktyper og høydeler (gran) er planting et nødvendig tiltak for å få opp tilfredsstillende foryngelse innen rimelig tid. Planting gir som effekt av økt virkesproduksjon, en stor CO₂-binding.

Lov om skogbruk gir klare påbud om å sikre foryngelse etter hogst. Det er krav om at det innen rimelig tid etter hogst er sørget for nødvendige tiltak for å sikre foryngelse.

Mål: Årlig utplanting av 615.000 planter

Tynning

Hallingdal har en stor utfordring i å gjennomføre tynninger i produksjonsskogen. All erfaring tilsier at tynning er avgjørende for kvalitetsproduksjon av tømmer også i fremtiden. Med sine to etablerte hogstlag som kun driver med tynning, er Hallingdal godt "skodd" for høy aktivitet. Utfordringen med tynning er høye driftskostnader, og lav verdi på tømmeret som blir produsert. Tynning i furu er et prioritert tiltak.

Mål: Årlig hogst av 18.000 kubikkmeter tømmer i førstegangstynning.

Markberedning

Skogsgravemaskinen fungerer optimalt i forhold til den klare mangelen det var på egnet utstyr for markberedning i Hallingdal. Både fremkommelighet, hastighet og aksjonsradius gjør maskinen overlegen.

Mulighetene for økt markberedning kommer fra økt fokus på kostnadseffektiv etablering av foryngelse. Markberedning er som kjent billigere enn planting hvor foryngelsen blir tilstrekkelig kun med markberedning, eventuelt noe suppleringsplanting. Trusselen for markberedning er at skogeierne lar være å legge til rette for naturlig foryngelse.

Kunnskap omkring etablering av foryngelse står derfor sentralt både hos funksjonærer og skogeiere!

Mål: Årlig markberedning av 2.800 dekar. Arealtilskudd: 50 kroner/ dekar.

Ungskogpleie

Sett i sammenheng med oppstart av ungskogpleieprosjektene i Hallingdal fra 1997, er ikke oppgangen i aktivitet betydelig. Allikevel vurderes innsatsen i disse fellesprosjektene å være avgjørende for at det i det hele tatt er aktivitet på dette området.

Mål: Årlig areal for ungskogpleie: 6.200 dekar. Dette forutsetter at skogkulturprosjektet opprettholdes.

Arealtilskudd: 150 kroner/dekar

Miljøtiltak i skog

Til nå har det vært gjennomført MIS-registreringer i Hol, Ål, Gol og Hemsedal. Nes og Flå skal registreres i løpet av 2008-2009. Det er forventet mange søknader om delvis dekking av økonomisk tap knyttet til langsiktig bevaring av spesielle biotoper, der miljøverdiene krever at skogeier avstår fra skogsdrift. Denne typen erstatninger prioriteres under tilskudd til særlige miljøhensyn. For å kvantifisere behovet for tilskudd, kan det tas utgangspunkt i tidligere utbetalinger i øvre Hallingdal. Utbetalt tilskudd i disse kommunene har ligget fra 1-2 kroner pr. produktivt dekar.

Kulturvernplan for Vassfaret utløser bruk av NMSK-midler.

Tømmerdrift med hest

Det er pr. i dag et fåtall som bruker hest i skogsdrift. For å sikre denne kunnskapen for fremtiden bevilges denne driftsformen et tilskudd pr. fremkjørt kubikkmeter.

Mål: 200 m³/år. Tilskudd 30 kroner pr. m³.

Fellestiltak

Prosjekt HallingSkog har eksistert i 9 år. Aktivitetsmessig har resultatene så langt vært positive. En annen effekt er at prosjektet har virket samlende for skogbruket i Hallingdal, samt skapt en felles forståelse av skogfaglige utfordringer på tvers av kommunegrenser og profesjon. Dette skyldes bred deltakelse i styringsgruppen representert ved styret i skogeierlaget, skogbrukssjefer, skogbruksledere og FMLA.

Det lokale skogbruket står hele tiden ovenfor store utfordringer. I disse tider med muligheter for nedleggelse/reduksjon av produksjon på Follum, er det viktig å finne nye bruksområder for store volum av gran massevirke. Hallingdal Trepellets vil ikke ha kapasitet til så store volum som eventuelt blir tilgjengelige. Dette er problemstillinger som HallingSkog skal arbeide for å finne løsninger på.

Fylkesmannen i Buskerud satser på å utvikle aktive regioner i fylket for å øke aktiviteten i skogbruket. Som et ledd i dette skal det etableres tilsvarende fora som HallingSkog i resten av fylket. Denne satsningen er med på å underbygge påstanden om at regionalt samarbeid er viktig som verktøy for å utløse varig økt aktivitet. I tillegg skal Viken Skog øke bemanningen i Hallingdal med en ny skogbruksleder som skal arbeide med skogkultur og tynning i hele Hallingdal. Til sammen gir dette et godt utgangspunkt for et aktivt skogbruk i tiden fremover.

HallingSkog skal være pådriver for aktivitetsfremmende tiltak gjennom informasjon og veiledning, igangsetting av prosjekt, samt koordinering og samarbeid med eksisterende ressurser. HallingSkog vil videreføre allerede etablerte faste opplegg som HallingSkogdagene, skogforum, skogdager og faglig utferd, samt arbeide videre for at et aktivt skogbruk fortsatt gir et positivt inntrykk ovenfor allmennhet og politikere lokalt, ved innslag i lokalpresse, arrangement og oppsøkende virksomhet.

Andre nødvendige fellestiltak er skogkulturprosjekt. Dette er nevnt under avsnitt ”Ungskogpleie”.

5. Rutiner for fordeling av tilskudd

HallingSkog utarbeider flerårlig tiltaksstrategi. I denne fastsettes målsettinger og tilskuddsats for hvert enkelt tiltak i perioden. Tilskuddsats skal være lik for alle skogeiere i Hallingdal. Tiltaksstrategien godkjennes politisk i hver kommune. Myndighet for tildeling av tilskudd delegeres til skogbrukssjef.

Fylkesmannen foretar årlig en tildeling av midler til skogbruk. Fordeling av tilskudd på forskjellige tiltak etter tildeling er foretatt, gjøres av en gruppe bestående av alle skogbrukssjefene i Hallingdal. Disse melder behov for midler i egen kommune. Om tildeling er mindre enn hva som ble omsøkt (jfr. flerårlig tiltaksstrategi), er Hallingskog rådgivende organ i forhold til prioritering mellom forskjellige tiltak.

Med hensyn på tilskudd til veg, må det settes en søknadsfrist. Søknadene prioriteres av skogbrukssjefene etter nevnte kriterier og poengsum. Denne vurderingen gjøres hvert år, slik at det alltid er de beste prosjektene som får tilskudd. Fylket behandler søknader på veg.

Mot slutten av året settes en frist for innlevering av regnskapsbilag for alle tilskuddsberettigede tiltak. Skogbrukssjefene får da en oversikt i egen kommune. Ved eventuelle overskudd/ underskudd på den enkelte skogkulturtiltaksbevilgning (f.eks ungskogpleie), kan dette overføres mellom kommunene. Det samme gjelder for bevilgningen til det enkelte tiltak (f.eks ungskogpleie får fra markberedningsbevilgningen). Et eventuelt overskudd/ underskudd for alle ”skogmidlene” i Hallingdal ved årets slutt, kan samordnes med tilsvarende for jordbruket.

Kommunene er klageinstans for alle vedtak fattet av skogbrukssjefene.